NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X. V sredo 14. aprila (sredoživna) 1852. *List 30.*

Narodska pesmica iz Poljan od Kupe.

Zapisal kakor čul Marko Kobé.

Drobni kluči.

Oj! jabuka zelenika
Na nji sedí sivi sokol,
Kteri gleda v ravno polje,
Gde mi junak konja kuje,
Devojka mu čavle daje.
Ukrala mu podkovčico,
Nesla jo je kovačicu.
Oj, kovače, moj kovače!
Skuj ti meni drobne kluče,
Drobne kluče devetere,
Devetere, desetere,
Da otvorim devet gradov
I deseto svitlo kambro.
Nutri imam devet bratov
I deseto milo sestro.
Bratci mi se spomenjajo
Komu čejo sestro udati:
Ali k suncu, ali k mescu?
Bolje k suncu nego k mescu.
Mesac mi se spremlajuje,
Spremlajuje, sprestaruje;
Sunce mu je vavek mlado,
Vavek mlado, Bogu drago!

Čavle = žeblje. Otvorim = odprêm. Nego = kakor. Vavek = vedno, zmiraj.

Koši za mlado sadno drevje.

Znano je, da so zajci ali zavci mlademu sadnemu drevju naj velkši sovražniki, ker jih pozimi vse ogrizejo in njim skorjo pojejo, kjer do nje morejo, kar drevesu zdravje in rast pokvari. Na Českem se vejo sadorejniki te nadloge z malim lepo ovarovati, in na enkrat za vsigdar. — Pri nas je navada, da se mlado drevo s slamoj oveže, ktera se pomladi spet odpravi. To je vsako leto dvojno delo — dvojin trud. Brati Čehi pa si spletejo koše okoli drevesc, ki trpijo tak dolgo, ko je drevesu obrambe treba — in nimajo zatega voljo nikolj več nobenega truda.

Ti koši so precej redko iz verbovega šibja ali iz kakiga drugega spleteni čez 7 prav dober prst debelih hlodov ali palic, ki so 5 čevljev dolge in odspodi ertaste (špičaste), da se lahko koš v zemljo vpiči in potisne, ki trdno stojí. Za tega voljo se ne smé koš čisto do tal plêsti, temoč le nekaj čez 4 čevlje.

V okrog meri ti koš povsodi od konca do kraja 2 čevlja in pol, in je med dvema palicama odprt, da se lahko okoli drevesa in okoli njegovega kôla djene, tedaj vkup stisne in s trticami zaveže. Zavezani kraj pride na kôlovo stran. — Tudi na Štajarskem že si te koše spravljajo. Jeden se dobí za groš srebra, in je brez skrbí pred zavci na dosto let. Kmeti si jih pozimi lahko dovolj napletejo, in njih drevesa so obvarovane velike škode. Ž.

Kmetijske skušnje.

(*Še en pomoček zoper gnjilino krompirja*) se svetje iz Francoskiga, ki v tem obstojí, da se 1 cent gispa in 1 cent presejaniga lesniga pepéla z 1 vedram človeške scavnice v sok zmeša, ki se da posušiti, da je suha štupa; perišče te štupe se dene v vsako jamico, kamor se krompir sadí; — en vagán te štupe je zadosti za en oral veliko krompirjevše. To — pravijo — povzdigne rodovitnost krompirja in ga varje gnjiline. Pervo verjamemo, nad drugim dvomimo. Toliko imamo že zoper gnjilino krompirja pomočkov, kolikor zoper jetiko človeško, zoper ktero že vsaka babica zdravilo vè — vunder nobeniga ne ozdravimo!

(*S korenino „stariga kruha“ ali „bljuša“*) po naznanilu g. Žitnika, fajmoštra v Gotovljah, po deželi okoli Celja in Laškiga prešiče in goveda pitajo *). Mesnato, od zunaj rujavo, znotraj belo korenino, ki je včasih debelejši kakor nar debelji korenje, razrežejo ondi na kose, jih posušé in po tem v štupo stolčejo ali zmelejo. S to štupo poštupajo kermo (futer), ktero živina kaj rada jé in se po nji tako odebelí. da se celò brez žita spitati da. Farmani v Gotovljah so te posebne lastnosti „stariga kruha“ tako prepričani, da skerbno išejo to korenino, ki včasih 5 čevljev globoko v zemlji tičí, in jo tako pridno kopljejo, da se je bati, da ne bi pošel ta koristni sad popolnoma, ker za novo zasajenje nihče ne skerbí. V okoli Laškiga (Tüffer) dajejo presne (frišne) korenine živini vselej pred kermo, toda ne več kakor za kufren groš velik kosček. Živini je tudi presna korenina prav všeč in po nji tako rada jé, da ji je vsaka kerma, naj bo tudi gola slama, prijetna. G. faj-

*) To zeliše po latinsko bryonia dioica, po nemško die rothfrüchtige oder zweihäusige Zaunrübe, se po naznanilu predstojnika Celjske kmetijske podružnice g. Jan. Karnišnika okoli Celja »stari kruh« zôve, v spričbo, da so to korenino (ob času lakote) nekdaj tudi ljudjé vživali, po tem ko so po namaki v vodi ojstro, grenjko in gnjusno reč iz nje odpravilí, ki, če se vžije, hudo drisko napravi, pa tudi bljuvanje; od tod tudi morebiti imé bljuš, ki je okoli Laškiga navadno.

mošter pa opominajo: naj se za pleme na prodaj namenjena živina ne privadi te korenine, ker se je scer tako navadi, da se brez nje tudi nar boljši piče ne loti, in bi kupci po tem utegnili misliti, da so bolno živino kupili.

(Iz „Wochenblatt d. steierm. L.W.G.“)

(*Če bi se vse olje v semenih čisto izprešati moglo*), bi dobili iz 100 centov semena v konopli 25 funtov olja, v lešnikih 48 funtov, v bučah 20 funtov, v lanenim semenu 22 funtov, v maku modrim 47—50, belim 40—45 funtov, v retkvi 40—50 funtov, v oliki 40—50 funtov, v divjim kostanji 8 funtov, v semenu sončne rože 40 funtov.

Zgodovinske pisma.

6. *pismo*

iz Vertovcove „občne zgodovine“ §. 9.

Pervi omikani narodi na zemlji. Kitajci ali Kinezi.

Na koncu Azie in proti izhodu leží Kitajsko ali Kinežko. Razprostira se od severja prek morja proti jugu v sedemkratni velikosti našiga austrianskiga cesarstva, pa več kot enkrat toliko je še druzih dežel, ktere z davki Kitajskimu cesarju svojo podložnost skazujejo, de ga tedaj ni druziga enako velikiga cesarstva na celim svetu. Dežele, zlasti kar jih je bolj gorkih, so kot Hindostansko ne samo s pri nas navadnimi, temoč tudi z mnogoverstnimi lastnimi rastljinami, živalmi in rudninami bogato obdarovane. Tako so med drugim židne ali svilne gosence tam domá, de imajo pitane ali domače, pa tudi divje, ki po drevésih živé.

Vse Kitajskimu cesarju podložne dežele je Mongolski rod (poglej 4. pismo) obljudil; tisti pa, ki v bolj gorkih deželah stanujejo, so se že nekoliko v lepši izrašene glave spremenili, in so prijetnišiga obličja. V neznanih starodavnih časih so bili že Kitajci divjost popustili in pitani (omikani) postali. Njih zgodovinarji pravijo, pa brez dokazov, de bogovi samí so jim več milionov let gospodovali, potem je prišla vlada na njih cesarje, to je z drugo besedo: de nič ne vedó od začetka njih deržave ali cesarstva. Vé se pa gotovo, de že pred 2000 leti je bila njih cesarska in poglavniši bukvarnica pogorela, kar je bilo za njih zgodovino neizmerljiva zguba.

Braniti se pogostim napadam vojšaških severnih ljudstev, so bili v enacih časih sozidali 600 ur dolg zid, speljan čez hribe, dolíne in po mostéh čez dereče reke, 20 čevljev visok in na verhu širok, de bi se bila dva vozá lahko vštric peljala; za podstave in vogle so rabili zernjak ali jederčnik — ki mu pravijo Nemci granit — nar terdneji kamen, vse drugo je pa sozidano bilo iz opeka; na vsacih 200 korakov je bil narejen terdin turn; pri sotišjih ali druzih nevarnih krajih je bil zid trojni. Koliko dela! In ta pred 2000 leti narejeni zid stojí še do donašnjiga dné. Pri vsim tem so bili Kitajski cesarji od severnih vojšakov, veliko večkrat pa tudi od domačih puntarjev v kervavih vojskah premagani; izid vsake take vojske je pa bil, de je premagovavec cesarja umoril, ali ga z njegovo rodovino vred pregnal, se sam na cesarski prestol vsedel, in Kinežko vladal, dokler ni kdo drug njega ali njegov rod na enako vižo s prestola pahnil; in ako je ravno cesarstvo po puntarjih dostikrat v več deržav razkrojeno bilo, se je vender vselej zadnjič vse zopet v eno cesarstvo zedinilo. Pri vsih tacih prekucijah in vojskah so pa domače šege, postave in vérne navade večidel vselej in v celim cesarstvu pri starim ostale.

Kitajci, že silo zdavno zlo omikani, so bili znajdli mnoge koristne rokodelstva in umetnosti v povzdigo sladkejiga in prijetnišiga življenja. Pred Europejci so imeli že smodnik, natis bukev, kalamito in porcelán; že več sto let imajo porcelánast turn z devetero nadstropij. Mnoge druge znanosti in vednosti so se bile pri njih že zdavno razcvele, med druzimi tudi zvezdoslovje.

Veliko sto ali več tisuč let je pa že preteklo, od kar so se na svoji poti omikanja tako ustavili, bi rekel, ostermeli ali obleseneli, de celo nič več ne napredujejo; vse staro kot sveto spoštujejo, le stariga se učé, in le pri starim ostanejo, za kaj noviga jim ni mar, in tujiga nič ne obrajtajo. Odločeni po morjih in visocih gorah od vsih druzih narodov, se niso ž njimi pečali, pa tudi se nečejo še dan današnji veliko pečati. Samí sebi zadostni, se čislajo pervi narod na zemlji, in zavoljo svojih vednost in bogatij napuhnjeni in ošabni, zaničujejo vse druge ljudstva sveta. Kitajci so starčiku podobni, ki je že dovelj živel in je vsiga sit, in ki se ne mara zmeniti več za nobeno reč; zakaj slednji narod je nekoliko človeku podoben, ki v pervi mladosti čversto giblje, se svojiga življenja veselí, ali pa tudi razsaja, v srednji dobi marljivo dela in se za svoje blagostanje poganja, na starost se pa vkrotí in k pokoju podá; na ti poslednji stopnji so zdaj Kitajci.

Pri vsih téh slabostih mora vender zgodovina v njih slavo povedati, de ga ni bilo še nikoli naroda na svetu, in ga tudi nikjer ni, ki bi kmetijstvo toliko obrajtal, kot Kitajci. Od neznano starih časov se podá njih cesar, vsako leto na k temu izvoljeni in praznični dan, spremljen od svojih cesarjevičev, dvoranov in druzih nar visokejih gospodov v slovesni procesii na polje; tù se verže na kolena, se priklone devetkrat do tal, prosi gospoda nebés za blagor in dobro letino svojimu ljudstvu, in po darovanim juncu prime za okinčano drevó, storí nektere brazde in jih oseje; ravno tako storé potem v pričo cesarja in ljudstva vsi njegovi visoki spremljavci. Na enaki dan morajo po vsih deželah celiga cesarstva vsi namestniki ali deželni poglavarji z enako slovesnostjo kmetijstvo počastiti.

Po tacih izgledih se ne gré čuditi, de so Kitajci pervi in nar umniši kmetovavci na svetu. Vse človekove mokre in blatne ognjusike umejo prav vzoriti in v nar bolji gnoj spremeniti, ki ga na tergih v suhih in mokrih podobah pod očmí mestnih gosposk prodajajo; umejo tudi od starih časov brez vsih kemijskih vednost za vsaki sad posebej nar pripravniši in tečniši gnoj pripraviti.

V ložeji obdelovanje, stanujejo vsak posebej na svojim zemljišu, in pomnožili so se že tako močno, de so v bolj gorkih krajih gore od vsih strani in gor do verha obdelane; na tako vižo se preživí pri njih blizo 300 milionov ljudí, tedej toliko ali nekoliko še več kot v celi Europi. Rajš je njih vsakdanji kruh; — ko ta ne verže, vname se lakota; v bolj hladnih deželah sejejo razne žita kot pri nas in pa sirk. Z umetnimi in zlo drazimi napravami napeljujejo vode iz studencov, jezer in rek na svoje polja, pa tudi na hribe — jih za potrebo močiti, in pridelke suše obvarovati. Gospôda si redí neštevilno sadnih in druzih dreves v majhnih čepinjah ali loncih v svoje otročje veselje.

Glas o škodljivosti žganja.

(Konec.)

Ne recite: *„Kaj pa je škofu za to mar, ako mi žganje pijemo; saj ga za svoje dnarje pijemo“.* — Vi ne zapijete le svojega dnarja, marveč tudi premoženje svoje žene in svojih otrok, ter celo rodbino (familio) nesrečno storite. Vi ne zapravljate le svojiga zdravja in življenja, temveč tudi svoje poštenje in dobro vest, ter cele soseske nesrečne včinite. Vi zapravljate tudi svojo neumerjočo dušo, praznite nebesa in pekel polnite, zatirate dragi vinograd Kristusov, in ste krivi, de namesto žlahnega tersja poštenih božjih otrok le robidje požvinjenih pošast v njem raste; za sladko grozdje svetih čednost le strupne vinike grehov in hudobij rodí. To, preljubi, tudi vašega škofa in vse duhovne pastirje močno zadeva, ki bodo enkrat za vas na sodbi stali. Gorjé nam, ako molčimo, kedar se sovražnik bliža. Sovražnik je nesrečno žganje, ki se hoče našega ljudstva lotiti. Povzdigati moramo kakor trobenta svoj glas, in oznanovati ljudstvu njegove pregrehe. Bog bode vaše duše iz naših rok terjal.

Sveta volja božja je, *de Vi gospodarji svoji družini in delavcem žganja ne dajate*, in jih ne razvadite, de se Vam v žganje ne zgubijo. Jim nimate dati vina, ne ola (pira), ne gruševca pri teškem delu, v živežu jim zboljšate, de bo mir, ljubo zdravje in sreča pri Vas ostala. Sovražnega žganja varujte med svoje ljudí, kakor nar veči nesreče!

Sveta volja božja je, *de se med sebojposvarite*, ako čutite, de se kdo v nesrečno žganje podaja. Vi njegovo dušo rešite; in to veliko velja! Le posvarite, prosite, naj nikar žganja sam ne pije, pa tudi drugim ne kupuje. Ne henjate, dokler žganopivca pravemu spovedniku v roke ne spravite; pa tudi molite in prosite Boga, naj mu da milost in pomoč ne kaple žganja okusiti. Obljuba, de se hoče po malem žganja odvaditi, je prazna in goljufna obljuba. Grehu in pa hudi navadi se mora človek na enkrat odsekati, alj pa nikolj.

Koliko veselja človek ima rešiti človeka iz smertne nevaršine ognja alj pa vode! Še veče veselje nam bodi rešiti pijanca časne in večne nesreče, dati zakonski ženi zopet moža, otrokam zopet skerbniga očeta. Pa ne pozabimo, de je veliko bolj lehko človeka pred žganjem zavarovati, kakor odvaditi.

Pravoznanske pisma.

9. *in poslednje pismo.*

Tako, mislim, sim spolnil svoj namen, ob kratkim razložiti Slovencom obravnavo kazenske pravde, kakor jo sedanji čas terja in kakor jo najdemo po vsem omikanem svetu z nekolikšnimi različnostmi, kterim se austriansko cesarstvo gledé na dosihmal obstoječe ravnavo bliža. Kdor pristransko ne misli, je gotove nade navdan, da bo naša vlada na začeti poti previdnega napredka o kazenski ravnavi vedno naprej postopala in sčasoma pravila zatožbe, ustnosti in javnosti v polnem obsežku in z vsimi nasledki v veljavnost postavila.

Nam takošna ravnava kazenske pravde, če je v rokah samostojnih in naravnost od deržave izvoljenih sodnikov, za nar bolj naravno tedaj za edino in gotovo pripomoč veljá, po kteri se pripravlja pot, pri nas sedaj overžene porotne sodbe sčasoma zopet vpeljati in jih stanovitno vstanoviti.

Kar pa zgodovino porotnih sodb vtiče, se nočemo sedaj v pravdo s tistim dopisnikom spušati, ki je unidan iz Gradca v „Augsburgarco“ pisal, da porote so pervotna naprava starih Nemcov, in da po očividnih skušnjah pretekliga časa so tudi le edini Nemci, na priliko Tiroljci, vgodni za porotne sodbe, ne pa Lahi, tudi Ogri ne, in Slovani ne, ravno tako tudi s Slovani namešane ljudstva ne (po njegovih mislih menda tudi Angleži in Francozi ne).

Kolikošno zgodovinsko vednost o porotah imenovani mož po tacih besedah razodeva, vsak berž vé, kteremu je za staro zgodovino porotnih sodb le kolčikanj mar bilo; tedaj se nočemo ne zastran zgodovíne, pa tudi ne zastran vgodnosti različnih ljudstev sedaj v pretres dopisnikovega mnenja spušati, marveč mu pustimo — celo domišljevano čast in slavo, ne motivši ga v njegovih sladkih sanjah. *Xp.*

Slovanski popotnik.

* Vredništvo „šolskega prijatla“ v Celovcu je v 14. čislu razglasilo sledeče povabilo, ktero tudi „Novíce“ rade svojim bravcom naznanijo, ker jih zamorejo zagotoviti, da „šolski prijatel“ lepo svojo nalogo spolnuje in v čisto slovenskem jeziku je učenik učiteljem in učencem. Glasí se pa omenjeno povabilo takole: „Med ljudmí je misel raztrošena, da je „šolski prijatel“ zaspal. Temu ni taka. „Šolski prijatel“ od novega leta sem lepo redno izhaja in bode tudi zanaprej izhajal. Da se pa še ni toljko naročnikov oglasilo, koljkor bi jih želeli in koljkor bi jih tudi po pravici pričakovati smeli, po naših mislih iz tega pride, da je naš časopis še premalo med Slovenci poznan. Zatega voljo sedaj, ko ravno novo četert nastopimo, vse častite vredništva tacih časopisov, kterim omika in prosveta Slovencov pri sercu leží in ktere so z nami edne tiste misli, da je Slovencom dobro uravnanih šol in lepo izobraženih učiteljev tako živo treba, kot ribi vode, lepo povabimo kratko oznaniti, da „šolski prijatel“ živi in u Celovcu izhaja. Dosedajne naročnike pa serčno prosimo, „šols. prijat.“ posebno sosednim gg. duhovnikom in učiteljem pokazati, da naj sami berejo in se naj sami prepričajo, kakšen duh u njem veje. Mislimo, da se nam ni treba tega sramovati, kar je dosedaj od „šols. prijat.“ na svitlo prišlo. Viditi, da nas ljubi slovenski bratje — vsak po svojej moči in po svojem potu — podpirajo, bode nas na novič spodbadalo, bode naše serce razveselilo: veselo serce pa rado in tudi dobro dela“. Cena „šolsk. prijatla“, ki vsak torek na pol pôli izhaja, velja na leto po pošti 2 fl. 12 krajc.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Gradca. Da bi se potrebi, želji in ravnopravnosti zadostilo, so prečastiti šolski svetovavec g. Hermann že lani vis. ministerstvu predlog za slovenskega učitelja na nižji rečni šoli, to je, v bivšima letoma štrtega razreda v Gradcu podali. Vis. ministerstvo je učenika dovolilo, pristavši, da se mu bode, ako skušnja potrebo tega poduka potrdi, pristojna nagrada ali plača odmerila.

Ker je ti sklep sred šolskega leta v Gradec prišel in se učencom oznanil, se nismo nadjali, de bi se njih veliko za slovenski poduk zglasilo — in glejte vemdar se jih je dalo blizo 60 zapisati Slovencov in Nemcov, ki (skoro vsi) po 24 kr. sr. mesečne učníne učitelju plačujejo. Po pravíci se tedaj smemo zanašati, da se jih bode o začetku drugega šolskega leta precaj več v tej šoli za slovenšćino potegnilo, in očitno je, da so nepristrani prečastiti g. svetovavec ne samo ravnopravnosti zadostili, temoč tudi potrebi in željí mnogih vstregli. Hvala, priserčna hvala Jim za njih blagi trud. Bog daj, da bi se Jim povsodi v naših zadevah tak

lepo vdalo, kakor pravično to želijo, in dobro bi bilo za naše šole. Tudi naših slovenskih „besed“ se radi vdeležijo. Ž.

Iz Senožeč. Železnica in Kras. Železnica se bliža. Pred ko bo 6 let minulo, bodo hlaponi po Krasu bobneli, bo Ljubljano-Teržaška cesta v zasluženem miru se spočila. Kmetom, ki do sadaj niso nič druzega vajeni, kot le dan na dan vozariti, se bo slaba godila. Ali žalibog, da le malokteri prihod premišluje, kaj da bo takrat? kje da bo okroglega služil? s čem da bo teške dolžnosti dopolnoval? s čem da bo sebe in in svojo družino ohranil? — Narhujši pa — bi rekel — je, da je vsaki dan več vožnje, pa tudi več voznikov, več pivnic, pa tudi več pijancov, vožnína manjši, vino pa zmiraj dražje! Pa kdo je vsega tega kriv? Kmetje sami! Komaj se vožnína v Terstu, v Senožečah, v Planini enmalo povzdigne, se to hitrejši ko blisk po deželi razglasi, in tolikanj voznikov pridêre od vsih straní, da jih je več kakor listja in trave. Ni tedaj čuda, da včasi skoraj v svojo škodo vozijo! Namesto da bi se voznik prosil, prosi voznik sam; zato pa je tudi večen rabotnik, in kmalo dobičke prešteje!

Namesto dvakrat, naj bi se kmet le enkrat o tednu na cesto podal; — namesto po pivnicah razsajati, naj bi vžival s svojo družino raji domá kos domačega kruha; — namesto 3 cente preveč naložiti, naj naloží enega premalo; tako bo boljši kmetijo preskerbel, marsiktero šestico privarval, dobro plačo za vožnjo prejel, in svoje živine ne bo terpinčil in v nič spravil. V dveh, treh letih bi se sopet kmetíi privadil, in z lahkim sercom železnice pričakal, ktera bo v enem dnevu, v enem hipu vso vožnjo odtegnila, da bo cesta prazna, kakor da bi jo bil kdo pomedel.

Kaj bo voznik pervi dan po železnici začel? — Lepega blaga (živine) ne bo imel, sená malo, žita še manj, dnara narberžeje nič, — snožet in njiva sta zadnji up, zadnja otetba! Spoznal bo, da mu je bila cesta kalamita nesreče; prepozno se bo pluga in kopače lotil; več let bo stradal, za kozarec vina ne bo peneza! Kmet je sicer reva. Zemljiš ima malo, pravega zaslužka skoraj nič, terpljenja in davkov pa dost; če tedaj celò zemljo v nemar pustí, kam bo prišel? Gotovo je, da bomo ob času železnice nar veči del le od pridne kmetije in živinoreje živeli; tedaj naj, kdor silo prihodnosti spozná, namesto po cesti se bahati, gnoj trositi, živino terpinčiti in sebe pokvariti, raji snožeti trebi, kamnje izkopuje, njive boljši gnojí, in lepšo živino redí, ker sicer bo tolikanj glada, joka in stoka, da bo solz več kakor dežja!

Kdor tega ne verje, naj čaka šest ali sedem let — in bo verjel; kdor pa verje, naj se berž kmetije poprime, ker v nji materi zemlji, vsred svojih, vsred svojega polja in svojih senožet je pravi živež, pravi zaslužek, prava sreča! Miroslav.

Iz Ljubljane. Včeraj se je na poklíc c. k. ministerstva notranjih oprav naš g. deželni poglavar podal na Dunaj v posvèt vstanovitve politiških vradnij po cesarskim patentu od 31. grudna l. l.; sabo je vzel besednika (referenta) v tem opravilu g. viteza Kreutzberg-a. Po tem se smé pričakovati, da bojo v cesarskim patentu izgovorjene kresije in kantonske komisije kmalo v djanje stopile; nadjati se je, da bo spet 3 kresij na Krajnskim in 32 kantonskih komisariatov, po kterih bojo tiste težavne pota odpravljene, ki so bile dosihmal k oddaljenim kantonskim poglavarstvam. Kakor se sliši, sta tudi deželna poglavarja iz Štajarskiga in Koroškiga na Dunaj v ravno ta namen poklicana, za kterimi bojo deželni poglavarji vsih druzih kronovín sledili.

Novičar iz mnogih krajev.

Opravila rajniga ministra kneza Schwarzenberg-a opravlja začasno podminister (Unterstaatssekretär) vunanjih oprav baron Werner, kterimu je unidan presv. cesar naukazal, da ima austrianskim poročnikam vsih vunanjih deržav naznaniti, da vodíla, po kterih je umerli knez ravnal, ostanejo stanovitne tudi prihodnjič. — Ker pridejo sedaj posvetovanja zastran nove osnove austrianskih dežel po ces. patentu od 31. grudna 1851 na versto, se sliši, da se bojo, kolikor bo moč, zgodovinske pravíce vsake dežele ohranile, da se bo pri vstanovitvi deželniga odbora na stare deželne razmere gledalo, in da se deželi ne bo pot zaperla, naravnost cesarju svoje želje in prošnje predložiti. — Ministerstvo bogočastja je postavo zastran zakonov dokončalo in cesarju v poterjenje izročilo. — Ministerstvo kmetijstva je dodelalo poselsko postavo po kmetih, ki v 40 razdelkih vse natanjko zapopade, kar vtiče posla in gospodarja. — Tudi je ravno to ministerstvo odbor izvolilo, kteriga naloga bo, vse gnjilino krompirja zadevajoče skušnje natanjko izvediti, da bi se po teh neznana natora te bolezni razjasnila. — Kdor v cesarsko denarno kovnico zlatníno ali srebernino zamenjat prinese, prejme novo kovane dvajsetice in tolarje. — V Slovakii razsaja lakota po kmetih; več vasí so že zapustili ljudjé in so se podali v mesto kruha prosit; cesar so poslali svojiga adjutanta, znaniga f. m. l. Kellner-ja z milodari v te revne kraje. — Nadvojvoda Janez so, hvala Bogu, že tako zdravi, da bojo 19. in 20. tega mesca predsednik velkimu zboru Štaj. kmetijske družbe. — Deželno poglavarstvo spodnje Austrie je dovolilo, da se podmojstri (kseli) in sploh taki rokodelci smejo ženiti, ki se skažejo, da si na teden 6 gold. zaslužijo. — V Galicii bojo po deželi več distriktnih kirurgov (ranocelnikov) postavili, ker skušnja učí, da so sila potrebni. Taka potreba se razodeva menda povsod! — Družba zoper terpinčenje živine v spodnji Austrii je podelila 100 gold. 4 učiteljem, ki so šolsko mladost nar pridniši podučevali o miloserčnosti do živine. — V Berni je 5. aprila več družín zbolelo, ki so grah jedli; pri preiskovanji vzroka te bolezni so našli v sirovim grahu majhniga červiča. — Goveja kuga je v Galicii le še v 6 vaséh. — Blizo neke vasí (Chateaurouge) na Francoskim se je na drevo spustil posebno velik jastrob; nevajeni taciga tiča se nekteri kmetje niso dali pregovoriti, da bi ta tič ne bil hudič. Tako vražni in neumni so tudi na Francoskim nekteri! — Napoleon korači od dné do dné očitniši k prestolu cesarskimu; ko so mu 4. aprila vradniki višji sodnije prisegli, je brez ovinkov rekel: „da nobena vlada ni tako pravedna, kakor njegova; — ko je v letu 1804 4 milionov glasov nasledbo moje rodovíne razglasilo, so mene zaznamovali za naslednika cesarstva! Skoraj 6 milionov glasov me je poklicalo v letu 1848 na čêlo ljudovlade, — leta 1851 me je poterdilo skoraj 8 milionov glasov na tem mestu! Če tedaj meni prisežete, ne obljubite zvestobe le edinimu človeku, temuč jo prisežete deržavnimu pravílu in občni volji Francoskiga ljudstva“.

Popravek vganjke „Pirhi“.

V natanjčniši določbo kupa naj se bere v 2. verstici 5. oddelka »Soštete pa enake le« namesto »rudeče, bele, pisane«.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*